

Prof. Dr.
Zehra ODYAKMAZ

Ümit KAYMAK

İsmail ERCAN

THEMIS

İDARİ YARGI



İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM İDARENİN DENETLENMESİ

I.	GENEL OLARAK	1
II.	YARGI DIŞI DENETİM	2
	A. İdari Denetim	2
	1. Genel İdari Denetim.....	2
	2. Özel İdari Denetim	9
	B. Siyasal Denetim.....	19
	1. Hükümetin TBMM Tarafından Denetlenmesi	19
	2. Dilekçe Hakkı.....	20
	C. Kamuoyu Denetimi.....	22
	D.Ombudsmanlık.....	23
III.	YARGI DENETİMİ	25
	A.Genel Olarak.....	25
	B.Yargı Denetiminde Uygulanan Belli Başlı Sistemler	25
	1. Yargı Birliği Sistemi	25
	2. Yargı Ayrılığı Sistemi (İdari Yargı Sistemi).....	26
	C.Ulkemizdeki İdari Yargı Sistemi.....	27

İKİNCİ BÖLÜM İDARI YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI

I.	İDARI YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI.....	29
	A.Genel Olarak.....	29
	B. Yasama Kısıntıları.....	29
	1. Kavram ve Tarihsel Süreç	29
	2. Pozitif Hukuk	30
	C.Yargı Kısıntıları	35
II.	İDARI YARGI DENETİMİNİN SINIRLARI	36
	A.Genel Olarak.....	36
	B.Bağılı Yetki - Takdir Yetkisi Ayırımı	37
	1. Bağlı Yetki.....	37
	2. Takdir Yetkisi.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İDARI YARGI ÖRGÜTÜ

I.	GENEL İDARI YARGI ÖRGÜTÜ	43
	A.Danıştay.....	43
	1. Daireler	44
	2. Danıştay Genel Kurulu.....	50
	3. İdari İşler Kurulu	50
	4. İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu.....	51
	5. İctihatçılar Birleştirme Kurulu	52
	6. Başkanlar Kurulu	53
	7. Başkanlık Kurulu.....	53
	8. Yüksek Disiplin Kurulu	54
	9. Disiplin Kurulu.....	54

B. Bölge İdare Mahkemesi	55
C. İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri	55
II. ASKERİ İDARI YARGI ÖRGÜTÜ.....	57
A. Daireler	58
B. Daireler Kurulu	58
C. Başkanlar Kurulu	59
D. Yüksek Disiplin Kurulu	59
E. Genel Kurul.....	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İDARI YARGI GÖREVLİLERİ

I. GENEL İDARI YARGI GÖREVLİLERİ.....	61
A. Danıştay Personeli.....	61
1. Meslek Mensupları	61
2. Diğer Görevliler	63
B. Bölge İdare Mahkemesi Personeli	64
C. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Personeli	65
II. ASKERİ İDARI YARGI PERSONELİ	66
III. YARGICIN YASAKLILIGI (ÇEKİNMESİ) VE REDDİ.....	67
A. Genel Olarak.....	67
B. Yargıcın Yasaklılığı ile Reddinin Karşılaştırılması	68
C. Hukuk Yargılamasında Yargıcın Çekinmesi ve Reddi	68
1. Yargıcın Yasaklılığı	68
2. Yargıcın Reddi.....	69
D. İdari Yargılamada Çekinme ve Ret.....	72
1. Danıştay'da Çekinme ve Ret.....	72
2. Mahkemelerde Çekinme ve Ret.....	73
3. Çekinme ve Reddin Sonuçları.....	74

BEŞİNCİ BÖLÜM İDARI YARGININ GÖREV ALANI

I. GÖREV KAVRAMI	75
II. İDARI YARGININ GÖREV ALANININ ANAYASAL DAYANAĞI SORUNU	76
III. İDARI YARGININ GÖREV ALANINI BELİRLEYEN ÖLÇÜTLER.....	77
IV. İDARI YARGININ GÖREV ALANI DIŞINDA KALAN UYUŞMAZLIKLAR	78
A. Yasama ve Yargı İşlemleri	78
B. Adli Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	78
1. İnsan Zararlarına İlişkin Davalar	78
2. Abonman Sözleşmeleri	79
3. İdari Para Cezaları	80
4. İdarenin Özel Kişilere Karşı Açıtığı Davalar	85
5. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden Doğan Davalar	86
6. Kamu Görevlilerine Karşı Açılan Davalar	86
7. Tapu Siciliyle İlgili Davalar	87
8. Kamulaştırmadan Doğan Özel Hukuk Uyuşmazlıkları.....	89
9. Nüfus Kayıtlarına İlişkin Davalar.....	91
10. İcra ve İflâs Dairesi Görevlilerinin Kusurlarından Doğan Tazminat Davaları	92
11. Hizmet Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıklar.....	92
12. Fiili Yol	93
13. İdareye Ait Taşıtlarının Yaptığı Kazalardan Doğan Uyuşmazlıklar	94

14. Vakıf Üniversitelerine İlişkin Uyuşmazlıklar	96
C. Askeri İdari Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	97
1. AYİM'in Görev Alanının Belirlenmesi	98
V. GÖREV VE HÜKÜM UYUŞMAZLIKLARI.....	102
A. Genel Olarak.....	102
B. Görev Uyuşmazlığı.....	105
1. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	105
2. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	108
C. Hüküm Uyuşmazlığı.....	110
1. Genel Olarak	110
2. Koşulları	110
3. Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesi	111
D.Uyuşmazlık Çıkarılamayacak Durumlar	111
E. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekletici Sorun Sayma	112
F. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Sonuçları	113

ALTINCI BÖLÜM İDARI DAVALAR

I. GENEL OLARAK	115
A. Edim (= Eda) Davaları	115
B. Tespit Davaları	116
C. Yenilik Doğuran (İnşai) Davalar.....	116
II. İDARI DAVA TÜRLERİ	117
III. İPTAL DAVALARI.....	117
A. Genel Olarak.....	117
B. İptal Davasının Özellikleri	118
C. İptal Davasının Konusu	120
D. İptal Davasının Ön Koşulları	123
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar	123
2. Davanın Konusuna İlişkin Ön Koşullar	124
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	125
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	132
5. İptal Davasının Süresine İlişkin Ön Koşullar.....	134
6. İptal Davasının Biçimine İlişkin Ön Koşullar.....	134
E. İptal Davasının Esasa İlişkin Koşulları	134
1. YETKİ UNSURU	135
2. ŞEKİL KURALLARI	137
3. İDARI İŞLEMİN SEBEP UNSURU	139
4. İDARI İŞLEMİN KONU UNSURU	139
5. İDARI İŞLEMİN AMAÇ UNSURU	140
F. Yürütmenin Durdurulması.....	141
1. Genel Olarak	141
2. Hukuksal Niteliği	142
3. Koşulları	144
4. Yürütmenin Durdurulması Kararlarına İtiraz	146
5. Temiz veya İtiraz İstemelerinde Yürütmenin Durdurulması	147
6. Yürütmenin Durdurulması Kararının Sonuçları	147
7. Yürütmenin Durdurulması Kararı Verilemeyecek Durumlar.....	148
8. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde Yürütmenin Durdurulması	149
G.İptal Davasının Sonuçları	149
1. İptal Davasının Reddedilmesinin Sonuçları	150

2. İptal Davasının Kabul Edilmesinin Sonuçları.....	150
H.İptal Kararının Uygulanması	151
1. İdarenin Sorumluluğu	151
2. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu:	152
IV. TAM YARGI DAVALARI	153
A. Genel Olarak.....	153
B. Türleri	154
C. Tam Yargı Davasının Ön Koşulları.....	154
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar.....	154
2. Dava Konusuna İlişkin Ön Koşullar	155
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	157
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	157
5. Süreye İlişkin Ön Koşullar.....	157
6. Biçime İlişkin Ön Koşullar.....	158
D.Tam Yargı Davasının Esasına İlişkin Koşullar	158
1. Kusurlu Sorumluluk (Hizmet Kusuru).....	158
2. Kusursuz Sorumluluk	159
E. Tam Yargı Davasının Sonuçları	161
1. Davanın Reddinin Sonuçları	161
2. Davanın Kabulünün Sonuçları	161
F. Tam Yargı Davasında Verilen Kararların Uygulanması	161
V. İDARİ YARGIDA YER ALMAYAN DAVA TÜRLERİ	162
A.Temyiz Davaları	162
B.Yorum Davaları	162
1. Genel Olarak	162
2. Özellikleri	162
3. Koşulları	163
4. Türleri.....	164
5. Pozitif Hukukumuzda Yorum Davasının Durumu	164
C.Tespit Davaları	164
1. Genel Olarak	164
2. Özellikleri	165
3. Koşulları	165
4. Türleri.....	165
5. Pozitif Hukukumuzda Tespit Davalarının Durumu	165

YEDİNCİ BÖLÜM İDARİ DAVALARIN AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

I. İDARİ DAVALARIN AÇILMASI	167
A. Dava Dilekçesi	167
B. Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gereken Hususlar	168
1. Tarafların ve Varsa Vekillerinin veya Temsilcilerinin Ad ve Soyadları veya Unvanları ve Adresleri.....	168
2. Davanın Konusu	169
3. Davanın Nedenleri	170
4. Davanın Dayandığı Kanıtlar	170
5. Davaya Konu Olan İdari İşlemin Yazılı Bildirim Tarihi.....	171
6. İstem Sonucu	171
7. Diğer Hususlar	172
8. Sonuç Olarak.....	172
C. Dava Dilekçesinin Verileceği Yerler	172

D. Dava Dilekçesinin Kaydı ve Dilekçeler Üzerine Uygulanacak İşlem	175
E. Tarafların Kişiİk ve Niteliğinde Değişiklik	176
F. Aynı Dilekçe ile Dava Açılabilicek Durumlar	177
1. Tek Dilekçe ile Birden Çok İdari İşleme Karşı Dava Açılması	177
2. Birden Çok Kişinin Tek Dilekçe ile Dava Açması.....	179
II. İDARI YARGIDA İLK İNCELEME	180
A. Genel Olarak.....	180
B. Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme	180
C. İlk İnceleme Üzerine Verilecek Kararlar	181
D. İlk İnceleme Üzerine Verilen Kararlara Karşı Başvuru	182
III. TEBLİGAT VE CEVAP VERME	182
IV. DURUŞMA.....	183
A. İlk Derece Yargı Yerinde Duruşmaya Karar Verilmesi.....	184
1. Tarafların istemi üzerine.....	184
2. Yargı Yerinin Kararı Üzerine	185
B. Temyiz ve İtirazlarda Duruşmaya Karar Verilmesi.....	186
C. Duruşmaya İlişkin Diğer Hükümler.....	186

SEKİZİNCİ BÖLÜM İDARI YARGIDA GÖREV VE YETKİ

I. GÖREV.....	189
A. Kavram	189
B. Özellikleri.....	189
C. İdari Yargı Sistemimizde Yer Alan Mahkemelerin Görevleri	190
1. Danıştay'ın Yargısal Görevleri	190
2. Bölge İdare Mahkemesinin Görevleri.....	192
3. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Görevleri.....	193
II. YETKİ	194
A. Kavram	194
B. Özellikleri.....	194
C. Genel Yetki Kuralı	194
D. Özel Yetki Kuralları.....	194
1. Kamu Görevlileri ile İlgili Davalarda Yetki.....	194
2. Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Yetki.....	195
3. Taşınır Mallara İlişkin Davalarda Yetki	195
4. Tam Yargı Davalarında Yetki	195
5. Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki	196
III. GÖREVSİZLİK VE YETKİSİZLİK HALLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER	196

DOKUZUNCU BÖLÜM İDARI YARGIDA SÜRELER

I. GENEL OLARAK	199
II. DAVA SÜRELERİ	199
A. Genel Süreler.....	199
B. Özel Süreler	201
III. SÜRELERİN BAŞLAMASI.....	201
IV. SÜRELERİN HESAPLANMASI.....	203
A. 60 Günlük Süreler.....	205
B. 30 Günlük Süreler.....	206
C. Şubat Tebligatları.....	206

V. SÜRELERİN DURMASI.....	206
A. İlgililerin, Haklarında İdari Davaya Olabilecek Bir İşlem ya da Eylemin Yapılması İçin İdari Makamlara Başvurması (İYUK. m. 10 Başvurusu)	207
B. Üst Makamlara Başvurma (İYUK m. 11 Başvurusu)	210
C. Bilgi Edinme Kapsamında Yapılan Başvuru	216
D. Askeri İdari Yargıda İdari Başvurular.....	216
1. Zorunlu İdari Başvuru.....	216
2. İhtiyari Başvuru	217
3. İdari Makamların Sükutu.....	217
VI. SÜRELERİN KESİLMESİ	218
A. Görevli Olmayan Yargı Yerlerine Başvurma	218
B. Dilekçelerin Reddi Kararından Sonraki Ek Süre.....	219
C. İdari İşlem Nedeniyle İptal ve Tam Yargı Davasının Birlikte Açılması Durumunda Tam Yargı Davasının Süresinin İşlememesi.....	219
VII. TAM YARGI DAVALARINDA SÜRE	220
A. İdari İşlemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. md.12).....	220
B. İdari Eylemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.13).....	222

ONUNCU BÖLÜM İDARI YARGIDA ÖZEL DURUMLAR

I. İDARI DAVALARDA İSPAT VE KANITLARIN TESPİTİ	229
II. YARGI YERİ BELİRLENMESİ (MERÇİ TAYINI).....	230
III. BAĞLANTILI DAVALAR	230
A. Genel Olarak.....	230
B. Koşulları.....	230
C. Bağlantı Kararının Verilmesi	231
D. Bağlantı İstememin İlk Derece Yargı Yerince Kabul Edilmemesi Kararına İtiraz	232
IV. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İDARI DAVALARDA YER ALMASI	232
A. Davaya Katılma	232
1. Genel Olarak	232
2. Koşulları	233
3. Usul	234
4. Sonuçları	234
5. Giderler	235
B. Davanın İhbarı (Duyurulması).....	235
1. Tanımı ve Koşulları	235
2. Usul	235
3. Sonucu	236
V. DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ	236
A. Davadan Feragat.....	236
B. Kabul	237
VI. İDARI YARGIDA HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNUNUN UYGULANACAKI DURUMLAR.....	239

ON BİRİNCİ BÖLÜM İDARI YARGIDA KANUN YOLLARI (KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI)

I. GENEL OLARAK	241
II. KANUN YOLLARININ AMACI	241
III. KANUN YOLLARININ ÇEŞİTLERİ	242

IV. KANUN YOLLARINA BAŞVURULAMAYACAK KARARLAR	242
V. KARARLARA KARŞI KANUN YOLLARI DİNSİNDE DİĞER BAŞVURU YOLLARI.....	242
A. "Kararın Açıklanması veya Aykırılıkların Giderilmesi" ve "Yanlışlıkların Düzeltılması" Yolları.....	242
1. Açıklama veya Aykırılıkların Giderilmesi	243
2. Yanlışlıkların Düzeltılması.....	244
B. Kanun Yolu Niteliği Taşımayan Özel İtiraz Yolu	245
VI. OLAĞAN KANUN YOLLARI	245
A. İtiraz	245
1. Genel Olarak	245
2. İtiraz Mercii	246
3. İtirazın Konusu Olan Kararlar	246
4. İtiraz Süresi.....	247
5. İtiraz Yöntemi ve İtiraz Dilekçesinin İncelenmesi	247
6. İtirazın İncelenmesi ve İtiraz Üzerine Verilen Kararlar	249
B. Temyiz	250
1. Temyiz Mercii	250
2. Temyiz İstemi	250
3. Temyizin Konusu Olan Kararlar	250
4. Temyiz Edilemeyecek Olan Kararlar	251
5. Temyiz Süresi.....	252
6. Temyiz Yöntemi ve Temyiz Dilekçesinin İncelenmesi.....	252
7. Temyiz İncelemesi	254
8. Temyiz Nedenleri	254
9. Temyiz İncelemesi Sonucunda Verilecek Kararlar	255
10. Temyizden Vazgeçme	256
11. Kanun Yollarında (Temyiz ve İtiraz Yolunda) Yürütmenin Durdurulması İstemi.....	256
C. Kararın Düzeltılması	257
VII. OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI	259
A. Kanun Yararına Bozma.....	259
B. Yargılamanın Yenilenmesi.....	260
1. Koşulları	260
2. Yargılamanın Yenilenmesi İsteminin İnceleneceği Yer ve Usulü	262
VIII. ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİNDEN KANUN YOLLARI	263
A. Genel Olarak	263
B. Olağan Kanun Yolu: Kararın Düzeltılması.....	263
C. Olağanüstü Kanun Yolu: Yargılamanın Yenilenmesi	263
ÇÖZÜMLÜ ÇIKMIŞ SORULAR.....	265

İDARI YARGI TEMEL KANUNLARI

DANIŞTAY KANUNU.....	381
BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN.....	408
İDARI YARGILAMA USULÜ KANUNU	417
ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU	441